

V Bruselu dne 19.7.2023
COM(2023) 457 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Dva roky misí EU – hodnocení dosaženého pokroku a další postup

{SWD(2023) 260 final}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Dva roky misí EU – hodnocení dosaženého pokroku a další postup

1. NOVÝ NÁSTROJ PROGRAMU HORIZONT EVROPA

EU čelí nebyvalým výzvám v souvislosti s rychlými změnami a násobícími se hrozbami, ale také příležitostmi. Tyto výzvy, mezi něž patří útočná válka Ruska proti Ukrajině, dopady změny klimatu, zhoršování stavu životního prostředí, mimořádné zdravotní události, demografické tlaky a narůstající nerovnosti, vyžadují bezodkladná inovativní řešení. Schopnost EU tyto výzvy řešit bude utvářet naši společnou budoucnost, ale ovlivní i vnímání účinnosti našeho demokratického systému a jeho hodnot.

Veřejná politika založená na misích představuje zcela nový a slibný přístup k řešení společenských výzev. Je spojena se stanovením náročných, konkrétních, ale stále ještě dosažitelných cílů a nasměrováním veřejných a soukromých zdrojů, úsilí v oblasti výzkumu a inovací a zapojení veřejnosti na jejich splnění ve stanoveném časovém rámci. Tento přístup byl poprvé použit v rámci programu Horizont Evropa¹, programu EU pro financování výzkumu a inovací, coby součást rozšířené sady jeho nástrojů.

Mise EU doplňují tradiční výzkum a inovace a vycházejí z nich, a to různými jedinečnými způsoby. Jejich cílem je dosáhnout konkrétních a hmatatelných společenských výsledků, zatímco většina ostatních nástrojů se zaměřuje na vědecké a/nebo hospodářské dopady. Vedle zajišťování finanční podpory výzkumu a inovací zajišťují rovněž jejich koordinaci s příslušnými regulačními a politickými aspekty. Jejich časové horizonty jsou dlouhodobější, v řádu desítek let, jsou však pevně stanoveny. Díky tomu dochází k soustředění úsilí a k urychlení prací směřujících k dokončení. Jsou výrazně zaměřeny na zapojení občanů a zúčastněných stran od samého počátku, díky čemuž se přijetí technologií a inkluzivnost stávají jejich nedílnou součástí. Přestože vycházejí z výzkumu a inovací, přesahují hranice základního a aplikovaného výzkumu a uplatňují široký přístup k inovacím (včetně sociálních a organizačních), v jehož rámci zhodnocují stávající znalosti a propojují celou škálu činností programu Horizont Evropa. Mise nestanoví, jakými prostředky má být jejich cílů dosaženo, a jsou tudíž záměrně mezioborové povahy, což vyžaduje portfoliový přístup, který při vývoji a zavádění řešení dává vzniknout synergickému efektu a doplňkovosti.

Program Horizont Evropa určil pět „oblastí pro mise“, v nichž lze výzvy účinně řešit přístupem založeným na misích. Jde o tyto oblasti: přizpůsobování se změně klimatu včetně sociální transformace, rakovina, zdravé oceány, moře a pobřežní a vnitrozemské vody, chytrá a klimaticky neutrální města a zdravá půda a potraviny. Na základě zpráv zvláštních výborů

¹ Viz nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/695 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zřizuje Fond pro vnitřní bezpečnost, 2. bod odůvodnění.

pro mise, které posoudily vyspělost technologických a sociálních inovací v uvedených oblastech, zahájila dosud Komise pět misí EU². Pro každou misi byl vypracován podrobný plán provádění mise, vycházející z kritérií uvedených v programu Horizont Evropa jakožto právním základem.

Nařízení o programu Horizont Evropa³ vyžaduje, aby nejpozději v roce 2023 bylo provedeno hodnocení misí. Toto hodnocení posuzuje jak jednotlivé mise, tak nástroj misí jako takový a přezkoumává uvedené oblasti pro mise. Pracovní dokument útvarů Komise, připojený k tomuto sdělení, předkládá jeho výsledky a uvádí „sebehodnocení“ jednotlivých misí členěné podle těchto kritérií:

- náročný, ale realistický cíl mise
- přidaná hodnota
- obsah týkající se výzkumu a inovací
- zajištění proveditelnosti, měřitelnosti a časové omezenosti provádění
- zajištění přijetí a aktivní podpory
- rozpočet
- zapojení občanů a zúčastněných stran
- pokrok, úspěchy a milníky.

Při hodnocení procesu výběru byly také odhaleny určité mezery, což vedlo k úvahám o možném zahájení dalších misí napříč uvedenými pěti oblastmi. Toto sdělení obsahuje hlavní zjištění důkladného posouzení misí EU a nastiňuje další postup ohledně tohoto nástroje.

2. HLAVNÍ DOSAVADNÍ ÚSPĚCHY

Za necelé dva roky provádění prokázalo stávajících pět misí EU svůj potenciál, jednotlivě i jako celek. Tento oddíl uvádí přehled hlavních úspěchů zjištěných při posouzení každé z pěti stávajících misí, jakož i celkové posouzení získaných pozitivních zkušeností. Další oddíl se zaměřuje na zjištěná omezení a navrhuje opatření k jejich řešení a k dalšímu rozvíjení a zlepšování misí jako nástroje v následujících letech.

2.1. Přizpůsobování se změně klimatu

Cílem mise je **podpořit nejméně 150 evropských regionů, aby se do roku 2030 staly odolnějšími vůči změně klimatu.** Mise byla rozvíjena souběžně se strategií EU pro přizpůsobení se změně klimatu⁴ a je úzce spjata s jejím cílem dosažení odolnosti EU vůči změně klimatu do roku 2050. Má přispět k urychlení přizpůsobování se změně klimatu a podnítit v Evropě transformační změnu a zároveň napomoci systematictější tvorbě politik na základě nejnovějších poznatků, technologií a údajů generovaných výzkumem a inovacemi.

2 COM(2021) 609 final.

3 Čl. 8 odst. 5 a článek 11 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/695 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa a stanoví pravidla pro účast a šíření výsledků a zrušují nařízení (EU) č. 1290/2013 a (EU) č. 1291/2013, Úř. věst. L 170, 12.5.2021.

4 COM(2021) 82 final.

To konkrétně znamená, že pomáhá regionům a místním orgánům veřejné správy poskytováním přímé podpory a usnadňováním přístupu ke znalostem ve třech oblastech, jimiž jsou: 1) lepší porozumění **klimatickým rizikům**, kterým jsou a budou vystaveny; 2) vymezení **cest k dosažení odolnosti vůči změně klimatu pro nejméně 150 regionů** na základě experimentování s různými variantami budoucnosti a 3) budování **odolnosti s využitím nejméně 75 rozsáhlých demonstračních projektů**.

Od zahájení mise v září 2021 podepsalo její **chartu 308 regionálních a místních orgánů veřejné správy**, které tak daly najevo jednoznačný politický závazek usilovat o splnění jejich cílů. V lednu 2023 byla zřízena **platforma pro provádění mise**, která poskytuje technickou podporu regionům, a její **komunita pro sdílení praktických zkušeností**. Společně s Evropskou investiční bankou (EIB) začala mise oslovovat regiony s cílem **určit potenciální financovatelné projekty v oblasti přizpůsobování**. Ve spolupráci s GŘ pro Společné výzkumné středisko (JRC) a znalostním a inovačním společenstvím pro klima Evropského inovačního a technologického institutu (EIT) jsou nyní připravovány **inovační cesty k přizpůsobení**, které jsou založeny na inteligentní specializaci a partnerstvích pro regionální inovace.

První projekty mise programu Horizont Evropa pomáhají regionálním a místním orgánům veřejné správy provést posouzení rizik a zranitelnosti, jež vyplývají ze změny klimatu, a demonstrují **inovatívni řešení** (například **budovy odolné vůči povodním, plodiny odolnější vůči suchu** a inovativní **pojistné produkty**), popřípadě tato řešení podporují nástroji zaměřenými na participativní zapojení občanů. Demonstračním projektům, které splňují výběrová kritéria, ale nelze jim přiřadit prioritu, se uděluje **pečeť excellence**, která usnadňuje jejich využití v rámci jiných programů financování.

2.2. Boj proti rakovině

Celkovým cílem, stanoveným pro misi proti rakovině, je **zlepšení života více než 3 milionů lidí do roku 2030** prostřednictvím prevence, léčby a pomoci osobám postiženým rakovinou (včetně jejich rodin), aby mohly vést delší a kvalitnější život. Mise se zaměřuje na čtyři konkrétní cíle: 1) zajistit lepší porozumění problematice onkologických onemocnění, 2) posílit prevenci, například formou screeningu a včasného odhalování, 3) zlepšit diagnostiku a léčbu a 4) zvýšit kvalitu života pacientů a jejich rodin.

Mise proti rakovině je významnou součástí investic EU do výzkumu rakoviny a inovace mají zásadní význam pro úspěšné plnění plánu boje proti rakovině a mnoha jeho klíčových opatření v rámci silné evropské zdravotní unie. V zájmu snazší integrace politik v oblasti výzkumu a inovací a zdraví byly mise proti rakovině a **Evropský plán boje proti rakovině**⁵ od samého počátku rozvíjeny společně. Byly sladěny jejich cíle, dohodnuty doplňkové stěžejní iniciativy a zavedeno společné řízení.

Na úrovni EU podpořily mise proti rakovině a plán boje proti rakovině **nový dialog s členskými státy** o problematice onkologických onemocnění a propojily ministerstva

5 COM(2021) 44 final.

zdravotnictví a výzkumu, která nyní spolupracují ve **společné podskupině pro boj proti rakovině** expertní skupiny pro veřejné zdraví⁶. Vzniká tak vhodné prostředí pro to, aby výzkumná zjištění systematicky utvářela rozvoj politik. Mise proti rakovině napomohla včasnému zapojení expertní skupiny pro veřejné zdraví, které přispělo k formulování aktualizovaného **doporučení Rady o screeningu rakoviny**⁷, jímž se dosavadní screening rakoviny prsu, tlustého střeva a konečníku a děložního čípku rozšiřuje o rakovinu prostaty, plic a žaludku. Napodobením tohoto integrovaného přístupu k politikám v oblasti zdraví a výzkumu podpoří nedávno zřízená **národní střediska mise proti rakovině** průřezový a jednotlivé politiky přesahující dialog s vnitrostátními zúčastněnými stranami o prevenci rakoviny a boji proti ní.

Mise má klíčovou úlohu v umožňování rozvoje **Evropské iniciativy pro porozumění onkologickým onemocněním (UNCAN.eu)** a jejího **evropského datového centra pro rakovinu**, díky nimž mohou výzkumní pracovníci analyzovat sloučené výzkumné, zdravotní a jiné významné údaje v nebyvalém měřítku, čímž se zvyšuje robustnost údajů a vznikají nové výzkumné příležitosti. Mise také umožňuje **další iniciativy EU**: podporuje **Evropské digitální centrum pro onkologické pacienty**, jehož prostřednictvím budou pacienti moci sdílet své údaje a snáze se „zorientují“ ve zdravotnických systémech a budoucí evropský prostor pro zdravotní data tak přinese hmatatelné výhody pro výzkumné pracovníky i občany. Dále byl zahájen dialog s **mladými lidmi, kteří přežili rakovinu**, který těmto lidem poskytuje prostor pro sdílení zkušeností, vyjádření specifických potřeb a společné vytváření iniciativ, které pomohou tyto potřeby řešit.

2.3. Obnova našich oceánů a vod do roku 2030

Cílem této mise je **uvést do souladu ochranu a obnovu mořských a sladkovodních ekosystémů s narůstajícími tlaky na vodní zdroje**. Mise přímo přispívá k tomu, aby se EU stala vůdčím představitelem přechodu k udržitelné a oběhové modré ekonomice, a k podpoře nové vlny inovací, jež jsou k tomuto přechodu zapotřebí.

Jako inkluzivní, systémová a transformativní iniciativa, která sdružuje stávající úsilí na unijní, vnitrostátní a regionální úrovni, přispívá mise k **překonání roztržštěných správních rámců** a podporuje **klíčové právní předpisy a politiky EU**⁸ v mořské, námořní a sladkovodní oblasti, jakož i v oblastech souvisejících.

V rámci této mise byly vytvořeny čtyři „**majákové projekty**“⁹ v hlavních evropských mořích a povodích, sloužící jako místa pro **zkoušení, demonstraci a zavádění (v odpovídajícím měřítku)** potřebných řešení, která jsou poté k dispozici pro více než 100 souvisejících evropských regionů. Na základě charty mise bylo přislíbeno více než 480 opatření, na něž

6 https://health.ec.europa.eu/latest-updates/commission-expert-group-public-health-2022-12-08_cs

7 <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/09/council-updates-its-recommendation-to-screen-for-cancer/>

8 Například návrh zákona o obnově přírody, strategie pro nejvzdálenější regiony, strategie pro arktickou oblast, strategie pro řasy a akční plán EU na ochranu a obnovu mořských ekosystémů pro udržitelný a odolný rybolov.

9 Jedná se o: majákový projekt pro oblast Atlantiku a Arktidy, majákový projekt pro oblast Baltského a Severního moře, majákový projekt pro oblast Středozemního moře a povodí Dunaje.

bylo uvolněno celkem 3,72 miliardy EUR¹⁰. Členské státy, regiony, místní orgány veřejné správy, mezinárodní partneři¹¹ a mnohé další zúčastněné strany svým schválením uvedené charty **vyjadřují silnou politickou podporu a přijímají konkrétní opatření, pro něž využívají přístupy „zdola nahoru“ a mobilizují zdroje**. V rámci majákových projektů této mise vznikají klíčové **komunity aktérů** (např. přístavů, majitelů loďstev, pobřežních měst, ostrovů a rybářských a ochrannářských společenství), které tyto subjekty navzájem propojují. Byla spuštěna **platforma pro provádění**, která poskytuje podporu zúčastněným stranám, jež se k provádění mise zavázaly.

Jednou z možností oslovování zúčastněných stran je **Evropské digitální dvojče oceánu**, které bude použitelné v roce 2024. Znalosti o oceánu se díky němu stanou snadno dostupnými pro občany, podnikatele, vědce a tvůrce politik, což umožní předpovídání a informovaná rozhodnutí. Mise zavádí rovněž participativní přístupy a zapojení občanů, jako jsou občanské akce v oblasti vědy a oceánské gramotnosti, komunitní podniky zaměřené na akvakulturu v oceánech a kampaně zaměřené na odpovědnou spotřebu mořských produktů.

Mise působí jako **katalyzátor synergií a doplňkovosti** mezi různými unijními, vnitrostátními a regionálními programy, které již sdružují finanční prostředky pro jiné oblasti, než jsou výzkum a inovace, konkrétně vnitrostátními plány Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu (ENRAF)¹², fondem BlueInvest s 1,5 miliardy EUR v oblasti rizikového financování, fondy na podporu oživení a odolnosti a programy Interreg a Copernicus.

2.4. 100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030

Tato mise má dvojí cíl, a to dosáhnout **100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030** a zajistit, aby tato města sloužila také jako experimentální a inovační centra s cílem umožnit **všem evropským městům, aby se do roku 2050 stala klimaticky neutrálními**. Zájem o tuto misi je od samého počátku vysoký a o účast v ní požádalo více než 377 měst.

V rámci mise bylo vytvořeno **společenství ambiciózních měst**¹³. Zúčastněná města, podporovaná **platformou mise**, mají přístup na internetový portál, díky němuž mohou pracovat ve skupinách a vyměňovat si zkušenosti a mají přístup do úložiště poznatků v zájmu urychlení klimaticky neutrálních řešení. V současné době má portál více než 1400 aktivních uživatelů.

Mise je **inkluzivní** a jsou do ní zapojeny všechny členské státy EU a osm přidružených zemí. Členské státy jsou zapojovány systematicky prostřednictvím návštěv v jednotlivých zemích a

10 Charta mise „Oceány a vody“ představuje jednoduchý, inkluzivní a inspirativní rámec, který vyzývá ke konkrétním opatřením ke zlepšení spolupráce v zájmu dosažení cílů mise. Je otevřená všem veřejným či soukromým zainteresovaným stranám. Opatření této mise se týkají výzkumu a inovací, znalostí a údajů, zapojení občanů, rozšiřování/zavádění jednotlivých řešení a vzdělávání a odborné přípravy.

11 Prohlášení ministrů členských zemí Unie pro Středomoří, červen 2022.

12 Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond.

13 100 měst z členských států a 12 měst ze zemí přidružených k programu Horizont 2020.

projektu CapaCITIES¹⁴, který podporuje vnitrostátní síť a navzájem je propojuje. Všechna města začala spoluvytvářet své **klimatické smlouvy pro města** s místními komunitami a občany za podpory specializovaných **poradců pro města**.

EIB podporuje opatření této mise, jež se týkají například cíleného zvyšování povědomí měst a přispívání k procesu přezkumu klimatických smluv pro města. Bylo vybráno **53 pilotních měst**¹⁵, která obdržela granty (od 0,5 do 1,5 milionu EUR) na vývoj inovativních řešení výzev spojených s přechodem ke klimatické neutralitě. Dalších 50 měst bude mít v brzké době možnost využít práci odvedenou v rámci pilotních projektů prostřednictvím výměny zkušeností a mentoringu s pilotními městy.

Obnova měst je jádrem společné výzvy v rámci programu Horizont Evropa, již zorganizovaly mise „Města“ a mise „Přizpůsobování se změně klimatu“. Zvláštní opatření programu Horizont Evropa také umožňuje, aby k misi byla přidružena i ukrajinská města. **Byly vytvořeny synergie mezi programy a iniciativami EU**, včetně Evropské rady pro inovace (ERI), Nástroje pro propojení Evropy, strategických integrovaných projektů Programu pro životní prostředí a oblast klimatu (LIFE) a Městských inovativních opatření¹⁶.

Mnohé členské státy či regiony odkazují na misi „Města“ ve svých regionálních operačních programech a například v Řecku a Španělsku byly zjištěny účelové toky financování na národní úrovni. Mise má rovněž společnou výzvu v rámci pracovního programu Horizont Evropa 2023–2024 s partnerstvími pro mobilitu s nulovými emisemi (2Zero) a pro propojenou, kooperativní a automatizovanou mobilitu (CCAM), jejíž společný rozpočet činí 50 milionů EUR. **Centrum pro transformaci měst**¹⁷ podporuje činnosti mise „Města“, jež mají mezinárodní dosah, a má vazbu na globální misi „Transformace měst“ v rámci Mise inovací.

2.5. Dohoda o půdě pro Evropu

Mise, jejímž cílem je zřídit **100 živých laboratoří a majákových projektů do roku 2030**, se zaměřuje na dodávání řešení pro udržitelné hospodaření s půdou a její obnovu ve venkovských a městských oblastech. Zhruba **60 % půd EU se považuje za nezdravé**¹⁸, tj. ztrácí schopnost podporovat produkci potravin, biologickou rozmanitost a schopnost regulace koloběhu vody, živin a uhlíku. Spolu se strategií EU pro půdu do roku 2030, návrhem směrnice o monitorování a odolnosti půdy a Observatoří EU pro půdu tvoří tato mise pevný rámec pro ochranu a obnovu půdy, což uznal i Evropský parlament¹⁹.

14 <https://cordis.europa.eu/project/id/101056927>

15 <https://netzerocities.eu/wp-content/uploads/2023/03/Pilot-Cities-Announcement-Press-Release-Mar-2023-Final.pdf>

16 <https://www.urban-initiative.eu/innovative-actions-greening-cities>

17 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/local-action-global-impact-urban-transitions-mission-centre-starts-its-activities-2022-12-13_en

18 <https://esdac.jrc.ec.europa.eu/esdacviewer/euso-dashboard/>

19 Usnesení Evropského parlamentu ze dne 28. dubna 2021 o ochraně půdy (2021/2548(RSP)).

Řada strategií, sdělení a akčních plánů EU týkajících se Zelené dohody pro Evropu označila misi za nástroj k naplnění jejich politických cílů²⁰. Mise je podporována ze zdrojů, jako jsou program LIFE a společný podnik pro evropské oběhové biohospodářství²¹, partnerství v oblasti výzkumu a inovací ve středomořské oblasti (PRIMA)²² a Evropská rada pro inovace (ERI). Svým prosazováním vzdělávání o půdě podporuje **Evropský rok dovedností**. Za účelem mobilizace dalších finančních zdrojů připravuje EIB ve spojení s programem InvestEU portál pro rozsáhlé investice do půdy.

Celkově členské státy vykázaly více než 200 doplňkových činností podporujících cíle této mise. **Mise je začleněna do 18 z 28 strategických plánů členských států v rámci společné zemědělské politiky (SZP)**²³, čímž vznikají vazby mezi inovacemi v oblasti hospodaření s půdou, zemědělskými postupy a rozdělováním prostředků z fondů společné zemědělské politiky. Tato součinnost umožní zavedení a reprodukování řešení vytvořených v rámci mise na více než **1 000 dalších zkušebních místech**. Regionální a místní orgány veřejné správy vytvářejí v rámci mise **územní dohody o hospodaření s půdou v zájmu jejího zdraví**. Platforma mise „Půda“²⁴ slouží jako jednotné kontaktní místo pro informace a pro zapojení do činností mise.

Mise prosazuje harmonizované monitorování půdy v EU a připravuje **strategie pro dekontaminaci a obnovu půdy**, jakož i **nové obchodní modely** pro klimaticky neutrální hodnotové řetězce šetrné k půdě. Prostřednictvím své **podpory uhlíkového zemědělství** prosazuje nákladově konkurenceschopné nástroje pro monitorování, podávání zpráv a ověřování, pokud jde o pohlcování uhlíku půdou.

První živé laboratoře začnou v rámci této mise fungovat v roce 2024 a povedou ke vzniku více než 200 zkušebních lokalit pro místní experimentování v městských a venkovských oblastech. Mise oslovuje různé cílové skupiny novými způsoby, např. zapojením kulturních a kreativních odvětví a prosazováním manifestu mise²⁵. Mimo hranice Evropy se mise stala **hlavní vlajkovou lodí mezinárodní spolupráce** s globálním partnerstvím v oblasti půdního hospodářství²⁶, s iniciativou „Inovační mise pro zemědělství v zájmu klimatu“²⁷ nebo s mezinárodními partnery v oblasti výzkumu a inovací, jako jsou Japonsko, Spojené státy, Kanada a africké země.

20 Strategie „Od zemědělce ke spotřebiteli“, Strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, Strategie pro přizpůsobení se změně klimatu, Lesní strategie do roku 2030, akční plán pro nulové znečištění ovzduší, vod a půdy, akční plán pro podporu ekologické produkce EU, Dlouhodobá vize pro venkovské oblasti EU, Strategie EU pro půdu do roku 2030, sdělení o udržitelných kolobězích uhlíku, sdělení o zajištění potravinového zabezpečení a posílení odolnosti potravinových systémů, sdělení o zajištění přístupnosti a cenové dostupnosti hnojiv, legislativní rámec pro udržitelný potravinový systém Unie, sdělení o evropské občanské iniciativě „Zachraňte včely a zemědělce! Začněme se zemědělstvím, které je šetrné ke včelám a nenarušuje zdravé životní prostředí.“

21 <https://www.cbe.europa.eu/>

22 <https://prima-med.org/>

23 https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans_cs

24 <https://mission-soil-platform.ec.europa.eu/>

25 V půli června 2023 měl manifest přes 1 400 signatářů, včetně 100 veřejných a soukromých institucí.

26 <https://www.fao.org/global-soil-partnership/en/>

27 <https://www.aimforclimate.org/>

2.6. Celkové hodnocení misí EU

Tento pododdíl shrnuje hodnocení z hlediska nástroje mise jako takového a vyvozuje některé horizontální závěry pro všech pět misí, jež se týkají aspektů požadovaných právním základem: procesu výběru, správy, rozpočtu, zaměření a dosaženého pokroku. Od svého zahájení prokazují mise EU jednoznačný potenciál pro urychlování změn. S využitím financování z programu Horizont Evropa propojily a podpořily politiky a programy v rámci celé EU se zapojením místní veřejnosti a místním prováděním. Hodnocení potvrzuje, že mise jsou vhodně načasovanými a inspirativními iniciativami, které dodávají nový impuls významným politickým prioritám EU a pomáhají sladit úsilí unijních, vnitrostátních, regionálních a místních politik v zájmu splnění společných cílů.

Proces výběru: Hodnocení shledalo, že roční proces vytváření misí nabídl předním odborníkům a široké škále zúčastněných stran cenné příležitosti k účasti na spoluvytváření misí, například formou zapojení se do výborů pro mise a občanských panelů. Potvrdilo také, že oblasti pro mise a samotné mise EU jsou i nadále relevantní.

Správa: Součástí každé mise jsou mechanismy správy na úrovni EU. Správa je u nového nástroje obzvláště důležitá, tím spíše, že jde o nástroj takto složitý, jehož účelem je propojit různé skupiny obyvatelstva, různé úrovně správy věcí veřejných a různé vědecké obory a zdroje financování. Uvedené mechanismy zahrnují specializované orgány pro meziodvětvové řízení a koordinaci, které umožňují nové formy spolupráce napříč útvary Komise a různými úrovněmi správy. Byli jmenováni vedoucí misí a jejich zástupci, kteří jednotlivé mise řídí, v čemž je podporují sekretariáty misí. Ve dvou vlnách byly vybrány výbory pro mise, které poskytují strategické poradenství a odborné znalosti (v první vlně pro fázi navrhování a ve druhé pro provádění). Bylo rovněž dosaženo významného pokroku, pokud jde o správu na vnitrostátní úrovni: několik členských států zřídilo meziresortní pracovní skupiny a národní „zrcadlové“ skupiny, které při vnitrostátním provádění umožňují lepší spolupráci s Komisí. Členské státy také na podporu misí využily prostředky z programů EU, jež podléhají sdílenému řízení. Hodnocení rovněž shledalo, že správa misí odstraňuje organizační izolovanost a úžeji propojuje různé organizace v rámci sledování společných, časově vymezených cílů.

Rozpočet: V rámci programu Horizont Evropa byly provedeny významné investice, které umožňují rozvoj znalostí a inovativních řešení napomáhajících splnění cílů, jež byly misemi EU stanoveny. Evropská komise dosud poskytla celkem 1,8 miliardy EUR v rámci dvou po sobě následujících pracovních programů (pracovní programy na období 2021–2022 a 2023–2024), což odpovídá 10 % rozpočtu pilíře II programu Horizont Evropa na období 2021–2023. Všem misím se povedlo dosáhnout určitého zájmu a příslibů ze strany jiných zdrojů financování, než je program Horizont Evropa, včetně soukromého sektoru (povětšinou prostřednictvím EIB).

Zaměření a dosažený pokrok: Velké množství iniciativ zaměřených na zapojení občanů, jež byly zorganizovány v průběhu přípravné návrhové fáze misí, přispělo k posílení pocitu společenské odpovědnosti a napomohlo širokému zapojení příslušných zúčastněných komunit. Hodnocení naznačuje, že díky důslednému zaměření a úzkému propojení s

politikami a strategiemi EU jsou mise pro tyto politiky a strategie užitečným přínosem. Mimo úroveň EU se misím podařilo shromáždit rozsáhlé komunity zúčastněných stran, mimo jiné budováním a zapojováním komunit na regionální a místní úrovni. Hodnocení dále naznačuje, že mise celkově probíhají v souladu se svými prováděcími plány a zdají se být na dobré cestě k dosažení cílů pro rok 2030.

3. DOSUD NEVYŘEŠENÉ PROBLÉMY A ZLEPŠOVÁNÍ

Jako nový nástroj vyžadují mise politickou podporu, jakož i kontinuitu a předvídatelnost, ale také pravdivé hodnocení a zlepšování. Toto hodnocení uvedená omezení potvrzuje a Komise je odhodlána se jimi zabývat, vzhledem k tomu, že prvotní potenciál nástroje misí zůstává stále vysoký a mise vykazují známky dobrého fungování. Doporučení uvedená v tomto oddíle jsou výsledkem úvah útvarů Komise, předsedů výborů pro mise a vedoucích misí.

Vedle povzbudivých počátečních úspěchů, jež jsou popsány výše, čelí mise také řadě závažných problémů. V některých oblastech existuje prostor ke zlepšení, například pokud jde o leckdy těžkopádné nastavení správy, stále poněkud omezené využívání financování mimo program Horizont Evropa, nedostatečnou součinnost s jinými nástroji EU, nízké zapojení soukromého sektoru a komunikaci a oslovování zúčastněných stran a občanů. Všechny mise podnikly kroky k odstranění těchto problémů, je však nezbytné vynaložit další úsilí, a to i na horizontální úrovni. S pokračujícím prováděním misí a postupným přesouváním pozornosti k zavádění a dopadu bude řešení těchto problémů jen nabývat na významu.

3.1. Zlepšit správu a politické řízení

Mají-li mise EU být účinné, potřebují vhodné řízení a spolehlivý systém správy. Přestože hodnocení ukázalo, že systém vytvořený pro mise EU podporuje vazby napříč různými oblastmi politiky a napříč organizacemi, řada dalších funkcí správy by se dala zlepšit. Mnohé zúčastněné strany vnímají systém správy jako těžkopádný, složitý a nedostatečně transparentní. Systém správy navíc dosud nedokázal vytvořit soudržný a jednotný systém pro monitorování misí, jak jednotlivých, tak misí jako nástroje. Systém se zaměřuje především na provádění a v současné době nemá prostor na analýzu a úvahy ohledně (nedostatečného) pokroku a dalšího rozvoje nástrojů a politik. Nenabízí také dostatečný prostor pro politické diskuse na vysoké úrovni o dosaženém pokroku a pro případně potřebnou změnu zaměření.

Aby mise mohly být účinné, je třeba posílit a lépe koordinovat administrativní správu. Má-li tento druh ambiciózních mezíresortních iniciativ, jako jsou mise EU, být úspěšný, vyžaduje vytvoření rozsáhlých dlouhodobých synergií napříč politikami a napříč unijní, vnitrostátní, regionální a místní úrovní. Měly by například být posíleny koordinační mechanismy mezi zástupci mise na úrovni EU a orgány národní, regionální a místní úrovně, aby bylo zajištěno vynakládání úsilí pokud možno co nejbližší občanům EU. Je také zřejmé, že posílené politické vedení by mělo být jednoznačným signálem pro usnadnění přístupu ke zdrojům (včetně financování) a opatřením v zájmu dosažení dalšího pokroku v plnění cílů misí. Řízení misí EU na administrativní úrovni by proto mělo být dále posilováno.

Komise:

- *vyzve všechny zúčastněné politické aktéry, včetně členských států, aby jmenovaly své zástupce na vysoké úrovni, kteří budou spolu s komisaři odpovědnými za příslušné mise EU propagovat mise mezi občany, mobilizovat prostředky z vnitrostátních fondů atd.*
- *zintenzivní jednání, zejména s členskými státy, o možných způsobech zeštíhlení správy misí EU, aby byla efektivnější, inkluzivnější a účinnější*
- *bude významně investovat do posílení společných podpůrných funkcí („back office“) pro všechny stávající a budoucí mise EU a do řešení omezení uvedených v tomto sdělení*
- *dá podnět ke každoroční debatě o provádění misí EU v tematických složeních Rady a výborech Evropského parlamentu relevantních pro jednotlivé mise EU.*

3.2. Zajistit větší a lepší spoluinvestice, a to i ze strany soukromého sektoru

Mělo by být využito širší portfolio nástrojů a výzvy programu Horizont Evropa by měly sloužit spíše k počátečnímu financování a zorganizování, nikoli jako hlavní nástroje zavádění. Integrovaný přístup k misím vyžaduje vysoký pocit spoluodpovědnosti v rámci celé Komise a Unie a zapojení všech příslušných aktérů a zúčastněných stran, včetně využívání jejich nástrojů financování, protože mise musí obsáhnout celý inovační řetězec, od laboratoře po zavedení v potřebném měřítku. Mezioborová povaha mechanismů správy nabízí dostatek příležitostí k vytváření synergií mezi misemi EU a jinými částmi programu Horizont Evropa, misemi EU a jinými nástroji EU a misemi EU a vnitrostátními, regionálními a místními politikami a programy financování. Z důkazů shromážděných v rámci tohoto hodnocení je patrné, že tyto příležitosti nebyly dosud plně využity.

Programování finančních prostředků EU členskými státy je třeba více sladit s misemi EU. Jde o nedílnou součást vytváření synergií, například systematictějším využíváním politiky soudržnosti v zájmu misí EU. Další klíčovou výzvou je proto diverzifikace financování a finančních zdrojů s cílem podpořit celý soubor činností od výzkumu po zavádění. Za tímto účelem by měly být navázány velice úzké kontakty mezi útvary Komise a řídicími a prováděcími orgány členských států.

Provádění misí EU je zatím financováno především programem Horizont Evropa a dalšími zdroji veřejného financování. Pro dosažení plného dopadu do roku 2030 je však zapotřebí doplnit tyto finanční prostředky významnými investicemi ze strany soukromého sektoru a dobročinných organizací, aby bylo zajištěno zavedení řešení a jejich reprodukování v potřebném měřítku. Přestože je v tomto směru určité úsilí vyvíjeno, výši investic i zapojení uvedených subjektů je třeba posílit.

Širší spolupráce s EIB má pro dosažení cílů misí EU zásadní význam. Během své přípravné a prováděcí fáze mise EU úzce spolupracovaly s EIB, která poskytovala poradenské služby na podporu vytvoření investičních programů v rámci prováděcích plánů misí. Tato spolupráce by měla být dále rozšířena, zejména s ohledem na úzkou provázanost některých cílů misí a cílů EIB.

Je zapotřebí vynaložit větší úsilí na zvýšení zájmu soukromého sektoru o činnosti misí EU. Využití inovačních nástrojů určených pro soukromý sektor, například veřejných zakázek v oblasti inovací, nebylo dosud plně prozkoumáno. Zkušenosti navíc ukázaly, že spolupráce s evropskými partnerstvími, zejména těmi s výrazným zapojením průmyslu, představuje účinný způsob zvyšování zájmu průmyslu o priority politik EU a o možné způsoby jejich přispívání k nim. Již byly zveřejněny společné výzvy misí EU a některých společně programovaných evropských partnerství. Zveřejnění na mise zaměřených a s misemi propojených výzev v rámci stávajících a budoucích evropských partnerství by otevřelo další příležitosti ke spolupráci s průmyslem. To vše bude doplněno strukturovaným dialogem s hlavními zájmovými seskupeními jak průmyslových, tak dobročinných subjektů.

Komise:

- *zintenzivní práce na budování a správě portfolia misí EU, aby vedoucím misí poskytla inteligentní nástroje pro monitorování a intervence*
- *bude využívat širší portfolio nástrojů, včetně partnerství veřejného a soukromého sektoru a veřejných zakázek v oblasti inovací*
- *zintenzivní jednání o sladění programování finančních prostředků EU členskými státy s misemi EU*
- *vyzve k doporučením a radám ohledně možných způsobů zvýšení zapojení soukromého sektoru do misí EU a jeho přispívání k nim.*

3.3. Posílit zapojení občanů a zúčastněných stran

Dosažení cílů jednotlivých misí EU (a obecně cílů EU) bude v konečném důsledku zcela záviset na široké veřejné podpoře a přijetí nezbytné ekologické a digitální transformace. Přestože zapojení zúčastněných stran přímo se podílejících na misích je poměrně účinné, stále je prostor pro další podporu zlepšování povědomí široké veřejnosti a přímého zapojení organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, aby byly naplněny možnosti a potenciál misí. Je zapotřebí další úsilí zaměřené na zlepšování povědomí o cílech a dopadu misí, posílení mechanismů zpětné vazby zúčastněných stran a zviditelnění misí a jejich konkrétních opatření v praxi. Za tímto účelem je nutné výrazně zvýšit úsilí v oblasti komunikace s příslušnými skupinami zúčastněných stran a jednotlivými občany.

Stále přetrvává nedostatečné povědomí veřejnosti o přínosech a potenciálu misí EU jako nástroje. Je tomu tak navzdory relativní úspěšnosti jednotlivých misí EU, které se s dotčenými komunitami zúčastněných stran snažily aktivně komunikovat, zlepšovat jejich informovanost a zapojovat je. Zviditelnění značky misí jako nástroje přitom napomáhá zapojení u jednotlivých misí. Pro zlepšení povědomí veřejnosti a mobilizaci občanů má zásadní význam rovněž aktivní a trvalé zapojení Evropského parlamentu, Evropského hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů.

Komise posílí využívání cílených opatření ke společné podpoře misí, a to i v oblasti zlepšování povědomí a komunikace. Posílí také systém monitorování, aby byl pokrok, který byl v provádění misí EU dosažen, posuzován kvantitativnějším a srozumitelnějším

způsobem. Připraví rovněž politická doporučení týkající se budoucnosti misí EU, včetně příslušných transformačních strategií ve vztahu k příštímu dlouhodobému rozpočtu EU. Zkušenosti z tohoto hodnocení, které bylo ve skutečnosti provedeno ve velice rané fázi existence misí, poukázaly na význam neustálého přehledu o parametrech provádění. Komise se zavazuje předložit další hodnotící zprávu o provádění misí EU v roce 2025, aby zhodnotila dosažený pokrok, posoudila přiměřenost financování, určila úspěchy, které je třeba do budoucna rozšířit, a reprodukovala inovativní řešení z misí vzešlá.

Komise:

- *bude dále spolupracovat s odborníky na komunikaci, pokud jde o strategii pro přístup k misím EU zaměřený více na občany*
- *přijme cílená opatření na podporu komunikace na místní a vnitrostátní úrovni, aby posílila zapojení občanů a zlepšila povědomí veřejnosti o misích EU*
- *zveřejní novou zprávu o provádění misí EU v roce 2025*
- *uspořádá veřejnou debatu o zprávách o provádění za účelem shrnutí získaných zkušeností, projednání pokroku a oznámení úspěchů misí EU.*

4. NOVÝ IMPULS

Stávajících pět misí EU dosáhlo v praxi značného záběru a bude usilovat o další posílení a o vyřešení zbývajících problémů. Zároveň však hodnocení upozornilo na příležitost k rozšíření portfolia misí a na nutnost opětovného potvrzení politické a finanční podpory pro tento nástroj.

4.1. Zahájení nové mise EU „Nový evropský Bauhaus“

Za více než dva roky od svého zahájení dosáhla iniciativa Nový Evropský Bauhaus (NEB)²⁸ značného pokroku v plnění svého cíle propojit Zelenou dohodu pro Evropu s naším životním prostorem a zkušenostmi. Má svou vlastní komunitu čítající více než 1 000 členů, kteří působí v celé Evropě i mimo ni, a poradní skupinu sestávající z uznávaných osobností ze světa architektury, kultury, designu a udržitelnosti. Zároveň podněcuje vznik projektů a iniciativ „zdola nahoru“, které prověřují a demonstrují její myšlenky a akce.

Nový evropský Bauhaus má již nyní některé rysy společné s misemi EU. Toto hodnocení a jím zjištěné problémy, jakož i úvahy v rámci komunity NEB a výzvy ze strany Evropského parlamentu²⁹ naznačují, že nastala vhodná chvíle pro upevnění pokroku, který byl iniciativou NEB dosažen, posílení jejího zaměření na výzkum a inovace a jejího zakotvení v nich a získání další pozornosti prostřednictvím nové zvláštní mise EU.

Pro zahájení zvláštní mise pro NEB se použije stejný postup jako u prvních pěti misí. To znamená, že bude ustanoven výbor pro misi a bude vypracován návrh plánu jejího provádění, které oba pomohou vymezit přesné cíle a milníky mise, stejně jako tomu bylo u

²⁸ https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_cs

²⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0213_CS.html

prvních pěti misí. Budou přitom vzaty v úvahu dosavadní úspěchy a potenciál iniciativy NEB, jakož i hodnocení misí EU.

Nová mise by doplnila a dále podpořila práci stávajících misí. Mise „Přizpůsobování se změně klimatu“ a mise „Klimaticky neutrální a inteligentní města“ by například získaly potenciál pro další synergie napříč různými nástroji financování a investicemi soukromého sektoru. Nová mise by také mohla tyto dvě mise doplňovat uplatňováním holistického a více do hloubky zaměřeného přístupu k zastavěnému prostředí. Mohla by například prostřednictvím výzkumu a inovací zkoumat, jak by se obytné čtvrti mohly stát úložišti uhlíku, a mohla by je začlenit do oběhového ekosystému, zvýšit jejich odolnost vůči změně klimatu a umožnit jim vracení zdrojů zpět do přírody prostřednictvím regenerativního designu. Nový evropský Bauhaus má také výrazný sociálně inovační rozměr, neboť podporuje rozvoj inovativních přístupů ke správě a tvorbě politik, které ve srovnání s klasickými postupy zvyšují pružnost, rychlost a oběhovost rozhodovacích toků. Ve své oblasti působnosti by mise „Nový evropský Bauhaus“ zajistila komplementaritu a synergie se souvisejícími iniciativami, například partnerstvím Built4People. Komunikovala by s lidmi s cílem zlepšit společenské přijetí politik Zelené dohody pro Evropu, podpořit pocit společenské odpovědnosti za ekologická řešení a podnítit změny chování potřebné ke splnění cílů Zelené dohody pro Evropu. Za tímto účelem by se zaměřovala na udržitelnost, jakož i na další kritéria, mezi něž patří přístupnost, finanční dostupnost a kvalita poskytované zkušenosti.

V rámci Nového evropského Bauhausu již byly vytvořeny synergie mezi investicemi do výzkumu a inovací, jinými nástroji financování³⁰ a investicemi soukromého sektoru. K Novému evropskému Bauhausu se zavázalo všech 27 členských států ve více než 220 programech politiky soudržnosti. V současné době má značný potenciál pro další rozšiřování a zavádění inovativních řešení na místní a regionální úrovni. Zapojena je rovněž Evropská investiční banka, a to za účelem vypracování pokynů pro investice v rámci Nového evropského Bauhausu, které pomohou začínajícím podnikům a předkladatelům projektů. V roce 2023 přispívají k provádění iniciativy NEB dvě výzvy Evropské rady pro inovace. Od roku 2021 Evropský inovační a technologický institut využívá pět znalostních a inovačních společenství a jejich příslušné sítě zaměřené na podnikání, vzdělávání a výzkum prostřednictvím iniciativy „Nový evropský Bauhaus společenství EIT“. Mise EU je vhodným nástrojem pro posílení těchto synergií, rozšíření jejich měřítka a zajištění maximálního dopadu.

Komise:

- *navrhne novou misi EU pro Nový evropský Bauhaus*
- *zahájí přípravy jejího rozšíření, včetně zřízení výboru pro misi a vypracování návrhu plánu jejího provádění.*

³⁰ Program Horizont Evropa, Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond pro spravedlivou transformaci, programy LIFE, Digitální Evropa, Program pro jednotný trh, COSME, Erasmus+, Kreativní Evropa a Evropský sbor solidarity.

4.2. Znovupotvrzení politické a finanční podpory

S ohledem na své cíle vyžadují mise EU nepřetržité a průběžně koordinované úsilí po dobu více než jednoho desetiletí. Přestože se stále nacházejí v rané fázi svého provádění, již si získaly značnou pozornost a podporu ze strany institucí EU, členských států, regionálních a místních orgánů veřejné správy a široké škály zúčastněných stran. Tuto dynamiku je třeba dále podporovat, aby bylo zajištěno, že v dlouhodobém horizontu dosáhnou svých cílů.

Mají-li mise EU v plném rozsahu dostát svým slibům, je zapotřebí jednoznačný závazek týkající se pokračování finanční podpory v rámci programu Horizont Evropa po celé období stávajícího dlouhodobého rozpočtu EU. Komise se proto domnívá, že podpora programu Horizont Evropa pro mise EU na období po roce 2023 by měla být stanovena na úrovni 11 % pilíře II³¹. Takové financování zaručí kontinuitu a pomůže udržet tempo provádění u stávajících misí. Zároveň je bude motivovat k využívání zdrojů financování mimo program Horizont Evropa, přičemž je třeba vzít v úvahu i zahájení nové mise.

Komise:

- *znovupotvrdí svůj politický závazek týkající se misí EU a jejich podporu*
- *zachová mise EU jako vlajkové lodi provádění programu Horizont Evropa a dalších unijních nástrojů*
- *navrhne rozpočet programu Horizont Evropa pro mise EU ve výši 11 % pilíře II do roku 2027.*

5. ZÁVĚR

Zkušenosti z dvouletého provádění pěti misí EU potvrdily, že přístup založený na misích jakožto nástroj programu Horizont Evropa podporuje zapojení širokých a nadšených komunit zúčastněných stran. Díky své schopnosti podporovat experimentování, koordinaci a různé měřítko zavádění mohou mise EU jako nástroj sehrát klíčovou úlohu při nezbytné společenské transformaci v řadě oblastí.

Na základě posouzení a analýzy misí EU, jež jsou podrobně popsány v pracovním dokumentu útvarů, dochází toto sdělení k závěru, že provádění stávajících pěti misí by mělo pokračovat a jejich podpora, jak politická, tak finanční, by měla být posílena. Nová mise „Nový evropský Bauhaus“ stávající mise doplní a posílí a otevře nové možnosti, pokud jde o hmatatelné přínosy výzkumu a inovací pro Evropu.

Zkušenosti však také ukázaly, že má-li být beze zbytku naplněn potenciál misí jako nástroje, je třeba vyřešit některé přetrvávající problémy, týkající se zejména veřejného povědomí, správy a schopnosti využít další zdroje financování, včetně financování soukromého. Cílem opatření formulovaných v tomto sdělení je vyřešit problémy, s nimiž se mise EU stále ještě

31 Rozdělení příspěvku mezi různé klastry pilíře II se bude různit podle jednotlivých klastrů a bude zohledňovat cíle misí a jejich souvislost s daným klastrem. Nebude jím narušena podpora zavádění a rozšiřování vývoje a výroby strategických technologií v Unii, stanovená v průmyslové politice EU a v návrhu Komise na přezkum víceletého finančního rámce.

potýkají, ve spolupráci se všemi institucemi EU, členskými státy a zúčastněnými stranami napříč celou EU, a zajistit tak skutečnou úspěšnost tohoto transformačního nástroje.